

Statsvetenskapliga förbundet

Förbundsredaktör: Magnus Erlandsson

Kvant eller kval – eller både ock?

av Magnus Erlandsson

En blogg att ofta återvända till som undervisande, forskande, utredande, kommenterande (eller som här, kåserande) statsvetare är The London School of Economics Impact Blog¹. Så här heter det i bloggens programförklaring:

The LSE Impact blog is a hub for researchers, administrative staff, librarians, students, think-tanks, government, and anyone else interested in *maximising the impact of academic work in the social sciences* and other disciplines.²

Botanisera bland posterna och ni finner ofta delade inlägg med titlar som “How Academia Resembles a Drug Gang” eller “Why do academics choose useless titles for articles and chapters?” Eller den titel som gav ämnet för denna krönika: “Stand Up and Be Counted: Why social science should stop using the qualitative/quantitative dichotomy”³.

SKILLNADERNA ENLIGT SKOLBOKEN

Diskussionen om skillnaden, eller valet, mellan kvantitativa och kvalitativa metoder är långt ifrån ny; många uppfattar den säkert som både uttjatad och uttömd (och den som

vet att allt i ämnet redan är sagt slutar väl läsa här). Tillspetsat innebär *kvantitativ metod* att forskaren – på visst avstånd från det han eller hon studerar – systematiskt samlar in och i statistisk form sedan sammanfattar empiriska och kvantifierbara data (som sedan kan analyseras i relation till olika hypoteser).⁴ Vid användning av *kvalitativa metoder* befinner sig forskaren själv mitt i empirin och den sociala verklighet som ska analyseras, och empirin (som ofta är människors ord och handlingar), tolkas snarare än kvantifieras.⁵ Ibland kallas de kvantitativa metoderna för positivistiska, och de kvalitativa metoderna för just tolkande.

En positivist, förenklat igen, menar att vi kan förstå och förklara världen om vi hanterar den som ett ”externt analysobjekt”. En tolkande, kvalitativ forskare däremot säger att den sociala världen är något helt annat än den fysiska världen och en förståelse av denna sociala värld kräver en helt annan närhet till, ja, helst långvarig kontakt med, det studerade. Det finns därför de som beskriver motsättningen mellan kvalitativa och kvantitativa metoder som ett slags kulturkrock; liksom för olika kulturer, står varje tradition fast vid sina egna uppsättningar av praxis och övertygelser.⁶

1 <http://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/>

2 <http://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/about-the-blog/> (min kursivering).

3 Aldrich, H., 2014. *Stand Up and Be Counted: Why social science should stop using the qualitative/quantitative dichotomy*, 28 november 2014, LSE Impact Blog.

4 Nationalencyklopedin, *kvalitativ metod*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvalitativ-metod> (hämtad 2015-08-20).

5 Nationalencyklopedin, *kvalitativ metod*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kvalitativ-metod> (hämtad 2015-08-20).

6 Goertz, G. & Mahoney, J., 2012. *A Tale of Two Cultures: Qualitative and Quantitative Research in the Social Sciences*. Princeton University Press.

INTE ANTINGEN ELLER, ELLER?

Aldrich, författaren bakom artikeln i inledningen, och flera med honom, hävdar att det egentligen inte finns någon skillnad mellan dessa metoder. Aldrich hör många presentera sig som kvalitativa forskare, men när han lyssnat till mer detaljerade beskrivningar av deras metoder märker han att det bakom etiketten "kvalitativ" ofta finns en mångfald av strategier för insamling och analys av data: deltagande observation, etnografiskt fältarbete, insamling av arkivuppgifter, långa ostrukturerade intervjuer etc. Det enda som tycks förena dessa metoder, menar Aldrich, är att man (ofta med stolthet) hävdar att man inte använder sig av statistiska metoder för att analysera data, och därför är man inte en "kvantare", och ibland därför inte heller, i både egna och andras ögon, lika "vetenskaplig".

KVALITATIV INSAMLING, KVANTITATIV ANALYS

Men som Aldrich påpekar behöver metoder för datainsamling inte automatiskt avgöra på vilket sätt man sedan analyserar data. Den information som samlas in genom etnografi, arkivstudier, semistrukturerade intervjuer, deltagande observationer kan förstås kodas i olika kategorier som i sin tur kan analyseras med statistiska metoder. Och även utan siffror och korrelationer kan och bör kvalitativa forskare vara lika vetenskapligt stringenta och ha samma anspråk på att kunna generalisera som de kvantitativa. Validitet och pålitlighet är lika viktigt vilka metoder man än använder, menar Aldrich.

Aldrich är som sagt långt ifrån ensam att hävda att det är förlegat att tala om skillnader mellan kvalitativa och kvantitativa studier. Rodney Åsberg, Göteborgs universitet, skrev för snart femton år sedan en för pedagoger nu klassisk metodtext (med en titel som

väl inte kan kallas värdelös): "Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen".⁷ Åsberg är framför allt upprörd över hur vi talar om och uppfattar metoderna. Nej, det finns inget som kan kallas kvalitativ eller kvantitativ metod, menar alltså Åsberg: "Kvantitativ och kvalitativ hänvisar till egenskaper hos de fenomen vi söker kunskap om. Och dessa egenskaper speglas i de data vi upprättar om olika fenomen."⁸ Data kan vara kvalitativa (i form av ord) eller kvantitativa (i form av siffror), men metoderna kan *inte* vara det. Alltid, när vi talar om kvantitativ eller kvalitativ metod, talar vi om egenskaperna hos de fenomen vi söker kunskap om – inte om egenskaper hos metoderna!

Metod handlar för Åsberg om olika datainsamlings- och förklaringsmetoder, och ett förklaringsmetod kan i sig inte vara kvantitativt eller kvalitativt. Skillnaden finns inte i metoden (hur vi samlar in data) utan i vilken slags kunskap vi är ute efter. Och det finns, enligt Åsberg, inga metoder för datainsamling som alltid genererar antingen kvalitativa eller kvantitativa data. Genom intervjuer, observationer, enkäter eller insamling av stora mängder data för metaanalyser, så kan den data som genereras givetvis vara både ord och siffror (om vi nu håller oss till den lite grova kategoriseringen av data). Åsbergs önskan är att vi slutar tala om kvantitativa eller kvalitativa metoder och istället säger så här: "jag samlar in och analyserar numerisk information" respektive "jag samlar in och analyserar icke-numeriska data". (Knappt femton år efter den uppmaningen kan vi nog sluta oss till att han inte blivit hörsammad.)

MOTHUGG FRÅN SNITTETS BEVARARE

Meningsmotståndare till Aldrichs och Åsbergs sätt att resonera menar att det är rätt och viktigt att lyfta fram de bägge metodernas

7 Åsberg, R., 2001. Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen. Det kvalitativa-kvantitativa argumentets missvisande retorik, i *Pedagogisk Forskning i Sverige* 2001, årg. 6, nr 4, s 270–292.

8 aa: 270.

skillnader. Metoderna har olika men lika viktiga bidrag att lämna till utvecklande av kunskap och teori. Man påminner om Webers texter kring objektivitet i samhällsvetenskaperna och hans position: för att förstå vårt samhälle på djupet måste vi gå bortom – men samtidigt inte förkasta – positivistiska (kvantitativa) metoder.⁹

Och skillnaderna spelar roll. Statistiska undersökningar kan sällan landa i kvalitativt färgad ”mening” eller förståelse, för sådana undersökningar resulterar inte i den ”thick description” som Geertz uppmanar oss att sträva efter.¹⁰ Det är heller inte avsikten med en kvantitativ studie, standardiserad på ett sådant sätt att varje respondent bör kunna förstå frågorna även i avsaknad av direkt kontakt med forskaren. Kvalitativa studier däremot är flexibla och kan producera data som är detaljerade, precisa och breda, genom att de frågor som forskaren ställer, eller den observation hon gör, kan upprepas och varieras.

EN DISTINKTION SOM HÅLLER STRECK

De som vill upprätthålla distinktionen mellan metoderna ser också viktiga skäl till varför uppdelningen kommer att bestå; både

praktiska (eller politiska) – forskare vill tillhöra en grupp och vill presentera sig som antingen det ena eller det andra; och epistemologiska – forskare i de olika lägren har ofta olika kunskapsteoretiska positioner och olika idéer om syftet med samhällsvetenskap.

Ni avgör nu själva vad ni vill stansa in för metodprofil i visitkortet; behålla de gamla etiketterna, byta dem mot Åsbergs lite torra alternativ om ett särskilt intresse för numerisk eller icke-numerisk data – eller följa Aldrichs uppmaning:

Don't automatically say "I'm doing qualitative research". You might want to describe in some detail what data collection and data analysis methods you are actually using. Explain the fit between the questions you're asking and the type of empirical evidence you are gathering and how you are analyzing it. If the person says, "oh, you are doing qualitative research", tell them you don't know what they mean. You're just *doing good research*.¹¹

Magnus Erlandsson är lektor i statsvetenskap och ledarskap vid Institutionen för skolutveckling och ledarskap, Malmö högskola.
E-post: magnus.erlandsson@mah.se

9 Weber, M., 2011. *Methodology of Social Sciences*. Transaction Publishers.

10 Geertz, C., 1994. *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. Basic Books

11 Aldrich, H. (2014), *Stand Up and Be Counted: Why social science should stop using the qualitative/quantitative dichotomy*, 28 november 2014, LSE Impact Blog (min kursivering).